

بخت تاریخی افغانستان

دوره سلطنت خاندانی «دی اودوت» مدت زیادی دوام نکرد. ایام سلطنت شان بیش از ۱۵۰ الی ۲۰۰ سال صورت نگرفت و بذریعۀ «ایو فودیم» که سابق ذکر شده است خراب گردیده و این شخص از مسکونین «ماکنیزی» بشمار میرفت. راجع بسرحدات با کتر به وجیبات مسکونین آنجا ازین عصر معلومات بدست نداریم اینقدر گفته می شود که «ایو فودیم» مستقلاً از خاندان «دی اودوت» بوده. سغدانیه در تحت اثر او بوده و در ردیف سلطنت کربک با کتر به داخل می شد (*). اما از طرف غرب یقین کامل است که دارکیان و آریه هم در ردیف قلمرو او داخل میگردید.

بعد از گذشتن چندی بسلطنت کربک با کتر به سده فوق العاده رسیده که طاقت فرستا بود در سنه ۲۰۷ پایه دارکنند سلطنت دوه سلیو کیدها یعنی انتی اوخ سوم پاریان را متصرف می شود. در حدود شهر آریه (هربرود) ممکن است که از سرحدات سلطنت با کتر به بشمار میرفت) او را «ایو فودیم» بایک قشون ده هزار سوار مقابله میکنند، این محاربه برای «ایو فودیم» بناکامی منجر گردیده مجبور می شود که به با بتخت قدیمه با کتر به یعنی زراسپ که در شمال بلخ واقع بود پناه گزین شود و در سنه ۲۰۶ ابن سرزمین (زراسپ) را «انتی اوخی»

(*) نظر به پیشنهاد درینین که تحت نفوذ ایو فودیم در ولایات ما ریگی آن و آریه بوده.

محمودی سازد. این محاصره چون برای جا نین نتیجه مثبت نداد هذا جانبین با ین راضی شدند که شروع بمصالحه نمایند و این واقعات اتحاد مخصوص زما مداران با کتر به آن زمان صورت میگیرد.

ایو فودیم اشاره کرده گفت که بهیچ صورت او نمیواند انتی اوخی سوم را مقصر بداند چرا که درین عصر سلطنت سلوکیدها شرقاً بوسعت مملکت خود میافزود و علاوه بر ین او اشاره کرده بود که سلطنت ایلینستیکی در آسیا از طرف اقوام خونریز کوچی آن زمان زیاده تر در تحت تهدید شد بد واقع میباشد. حکومت گربک با کتر به با بد مستقلاً خود را اداره کند اگر اندکی غفلت واقع شود این کوچی های خونریز حمله کرده مملکت را بیک وضعیت خونین مبدل خواهند کرد حالانکه وضعیت تقاضای آنرا ندارد که حکومت با کتر به که هجوم کوچی های خونریز میباشد تحت صدمه آمده و بران گردد.

طوریکه بملاحظه مارسیده است شاهان ایلینستیکی با کتر به مسائل خود را بخوبی فهمیده و بنابراین سعی بلیغ میکردند که حکومت ابرانی خودهارا از صدمات و حملات کوچی های آن زمان محفوظ داشته باشند و از طرف جناح راست این سلطنت با کتر به با این اقوام کوچی صلح لازمه را با ینا بدار سازند ^{بررسی}

در نتیجه این مذاکرات بک موافقه لازمه صلح با مضاً رسیده و « انتی اوخ » عنوان پادشاهی را برای « ایو فودیم » باقی گذاشت از ینرو یقین کامل است که بک دوره اتحاد سلوکیدها را با لوازمات حربی برایش تهیه کرده بود. بر بنوجه بک وضعیت اتحاد کتبی بطوریکه عادت بود در ین بوجود آمده از طرف انتی اوخ بیشتر یا بدار گردید علاوه بر آن یکی از دختران خود را انتی اوخ برای بک پسر ایو فودیم (دی متری) داد. راجع بحرکات آینده انتی اوخ برای ما طوریکه لازم است مکشوف نمیشد اما بعد از چندی انتی اوخ از سلسله جبال هندو کش عبور نموده بدره کابل، میآید و حکمران هندی را مجبور میسازد که بدائرة اتحاد او داخل شود

بعد از بن عملیات، اتی اوح سوم سنه ۲۰۶ از طریق اراهوژی سیستان، کرمان به سیلیوکی بر میگردد.

در عصر ابوفودیم و خصوصاً در دوره سلطنت بسراو (دی میتری) سلطنت با کتر به فوق العاده حائز ترقیات شاندا ری میگردد. دی میتری نه تنها دره کابل و اراهوژی را متصرف می شود بلکه بکحصه هندوستان خصوصاً پنجاب، نهر سنده، کنه خوار و صوره و غیره را نیز زیر حکم خود میارد. این تصرفات در سنه ۱۸۰ الی ۱۹۰ تصادف می کند. از طرف غرب یقین می رود که سرحدات نهر هر برود باشد ولی سخت مشکلات دارد که سرحدات شمال جنوبی آن تعیین گردد. از تحریرات مورخین قدیمه روم و یونان نیز راجع به تعیین سرحدات شمال جنوبی این سلطنت پیچیده گئی زیاد معلوم می شود و آن همین است که میگویند حکومت کریک با کتر به آن زمان تا بعد و دسیر و فارون یعنی تا چین و هو نوگون امتداد یافته بود. گفتار دیگر مؤلفین از قبیل کوت شمید و مارکاورت راجع بحکومت مذکور تا حد و د سند قرار داده شده بود و میگویند که ابوفودیم و متعاقبین آن فرغانه و بکحصه پامیر را نیز متصرف شده بودند مقصد این تصرفات همین بود که راه قدیمه که از «تاریم» به چین امتداد داشت و همیشه از طرف کوچی ها تحت حمله می بود محفوظ نگه داشته شوند. اما راجع باین مسائل بارنلد مشهور، چنین عقیده دارد:

۱ - راه قدیمه از طرف میدان تاریم به چین تا زمان سقوط حکومت کریک با کتر به باز نبود.

۲ - فرغانه هیچ گاه در ردیف تصرفات این حکومت داخل نبود اما گفتار «آیلارا دور» که راجع به سیر و فارون می باشد در بنوقت پیشرفت دی میتری و منیان دیر، بطرف هندوستان بود «آیلارا دور» میخواست که بگوید که دی میتری و منیان دیر حکومت کریک با کتر به را در هند قبل از تصرفات شرقی خود پایدار ساخته اند.

دورهٔ اقتدار حکومت و سلطنت گریک با کتر به چندان طولانی نبوده بنا بر آن در عصر سلطنت دمیتزی در با کتر به ملوک الطوائفی شروع گردیده و بالنتیجه سلطنت را «ابو کرانید» اشغال میدارد (این اشغال متعلق بسالهای اولیهٔ قرن دوم است) در حصهٔ دمیتزی و متعاقبین آن تنها زمین های عقب هندو کش و هند و ستان باقی بوده و در قرن دوم سردارهای گریک به تعداد زیاد مستقلاً داخل اقدامات میشوند را جمع باین مسائل معلومات کافی نداشته و در هندوستان هم تا حال هیچ يك از مسائل تاریخی پیدا نشده است که مشعر بآن باشد، اما تنها بکنفریادشاه هندوستان که از خانه دان گریک بوده بنام منیان دیر یاد می شد تمام حصص غربی هند و ستان را در تحت تصرف خود آورده عسکر خود را بسمت تیالستور سوق داده. نظر بقول بعض از مؤرخین تا «اودها» رسیده بود این واقعه یکی از اجزای آن مهم «منیان دیر» بشمار میرفت مومی الیه يك شخص ایلینیستیک می نبود بلکه یادشاه هندو حتی بلقب مذهبی بودائی یعنی Arhat ملقب گردیده بود.

راجع به با کتر به چنین اظهار عقیده شده است که يك حکومت مدنی چندی پایه دار بوده، مؤرخین مشهور روم و یونان قدیم. ابو کرانید را که حاکم با کتر به بود بنام یادشاه هزار شهر موسوم کرده بودند. بنا بر همه چه نام بلند خود ابو کرانید با خاندان ایو فودیم که حاکم ارهوزی بشمار میرفتند داخل میدان مبارزه شدید میکرد و از دیگر سو مشارالیه با اهالی آریه و سغدییه زد و خورد میکند با آخره بعد از دورهٔ يك صد سال حکومت گریک با کتر به برای زها مداران پارا فیانی - خبلی ها يك طعمه شیرین و آسان تشکیل می شود.

فصل مهم

بعد از بسا بدار گردیدن حکومت و سلطنت گریک با کتر به ماد شرقی ایران يك واقعهٔ مهم را در سرحدات هندوستان ملاحظه میکنیم. پیشرفت دمیتزی و متعاقبین آن اولین مراتبه حایل مهم که هندو کش را در زمانهای گذشته میشناختند

بر طرف کرده و هندوستان را هزاران سال قبل از دنیای غربی همین حایل هند و کش
 جدا ساخته و سد مهم اینها بشمار میرفت. اگر چه در زمانها اخامنشی هامایک ارتباط
 درین ایران و هندوستان ملاحظه می‌نمائیم اما این ارتباط اخامنشی‌ها نیز بطور
 دائمی نبوده گاه گاهی بوجود آمده بود و از نقطه نظر تجارت این ارتباط
 اخامنشی‌ها هیچ دارای اهمیت بشمار نمی‌رفت. تنها در زمان سلطنت کریک با کتر به
 دره‌های هند و کش؛ راه عبور و مرور را تشکیل کرده از طرف شمال بجنوب و از
 جنوب بطرف شمال رفت و آمده و یک ارتباط تمدنی و صناعی تشکیل می‌کرد بد
 اولین مراتبه در تاریخ دنیا بذر بعثت حکومت کریک با کتر به آثار تمدن هند در غرب
 نمایان شده البته اولین تاثیر این ارتباط بر ایران وارد شده بود و آثار مذهبی هند بر
 غرب تاثیر وارد نموده در حین مرحله اثرات تمدن غرب هم بنوبت خود در هندوستان
 مشاهده رسیده و این آثار تمدن غرب بر وضعیت زندگی و تمدن هند اثرات
 فوق العاده را نمایان ساخته بود. همان ارتباط تمدنی که درین هندوستان و غرب
 وجود داشت بعنایتکه سندات تاریخی وجود ندارد معلوم کردن آن مشکلات مهم
 پیش می‌کند. البته این نکته واضح است که شاهان هندی مثلاً چاندرا هویتا و
 بندوسا و دیگران با حکومت قدیمه ایلینیسیکی سفارت‌های متعددی و بدل
 نموده بودند مثلاً با سلوک کیده و پارتا و میا و بعد از آن سفرای آن زمان مثلاً از قبیل
 میکاسفین، دی ایما، دی ادمنی معلومات داشته همین است که در پابستخت حکومت
 هند آن زمان «پاتالیتپور» حیات بسر می‌بردند. و تا بحالت موجوده بعضی مکاتب
 سیاسی که این سفر در بین انقی اویخ اول وینند و سوآرا
 و غیره که رد و بدل نموده بودند موجود میباشند. بعد ازین
 چیزها وضعیت قاصدهای سیاسی درین زمان بملاحظه رسیده یقین کامل است که
 وضعیت اقتصادی را که مراعات می‌کردند از حیث همین وضعیت‌های سیاسی آن زمان
 بود. وضعیت اقتصادی این دو خطه بدرجه فوق العاده بود که بعضی از مؤرخین

آثار نفیسه کربک را در پنجاب ملاحظه نموده بودند.

تأثیرات مذهبی هند اساسش همین بود که مذهب بودائی انتشاریابا بد لهذا بعد از چندین قرن موفق گشتند که مذهب بودارا در بعضی حصص ایران هم رواج بدهند. یاغند مذهب بود بزم حتی سه قرن پیش از میلاد شروع گردیده و در زمان شاه «...» برای پیشرفت بود بزم قسطنطین کبیر رول مهم را بازی می نمود. از زمان «آکوشی» اینقدر معلومات تاریخی مهم بدست آمده است که بگویم مذهب «ساکیا مونی» در غرب تا خطه تحت نفوذ حکام ایلینستیکی انتشار یافته بود. یاد شاه مذکور در یادداشت های خود اشاره کرده میگوید که تعلیمات بودایی Olhamma بدرجه شهرت یافته بود که نه تنها در خطه تحت نفوذ او انتشار یافته بود بلکه در ممالک همجواری یعنی خطه کریک هاهم بدرجه لازمه پیشرفت کرده بود و این مذهب بودائی برافتی اویخ و چهار یاد شاه آتی الذکر مثلاً یونولوم انتی گون 'ماکا و' اسکندر تأثیر شدید نموده بود اما پیر و یاغند و پیشرفت مذهب بود بزم در غرب بذریعه «آکوشی» خیلی ها ترقی و بالمقابل آن هیچ يك مانع شدید در غرب بملاحظه نرسیده بود. درین مسئله جای تعجب نیست که میسائورهای (یعنی روجالیون) بود بزم در غرب تا مصر، مقدونیه و کبرین در قرن سوم رفت و آمد میکردند؟

البته یقین کامل است که اثرات بود بزم در ممالک همجوار هندستان از قبیل حکومت هند کر یکی پنجاب و سند پیشرفت زیادتر داشت. نظر بعلمتیکه سندات تاریخی لازمه متأسفانه در دست نیست تا بتوان اصول صحیح پیشرفت مذهب بود بزم را برای قارئین گرام ترسیم نمایم با وجودیکه اطلاعات غیر مسلسل راجع باین مسئله در دست است میتوانیم که سرحدات پیشرفت این پریاغند را تعیین بداریم.